

Class-B.A Part II (Sem. IV)

Subject -Political Science

PAPER- Indian Political System

Time Allowed : 3 Hrs

Maximum Marks :100

Note:- Section A is compulsory. Attempt any 7 questions and each question carries 4 marks = 28

Section B Attempt one question from each UNIT. Each question carries 18 marks.

Section - A

1. Explain the phenomenon of one Party Domination System in India.
2. What do you mean by Student Pressure Group? Name any four student groups.
3. Name any Four methods being used by pressure groups in India.
4. Write the name of Chief Election Commissioner and other members of Election Commission of India.
5. What do you mean by Regionalism?
6. Give any two emerging trends in Politics of India.
7. Define Non- alignment.
8. Write the names of any four Regional Political Parties.
9. Give any two suggestions for Electoral Reforms in India.

10. Write the names of National Political parties of India.

Section - B

Unit - I

1. Examine the main features of Party system in India.
2. What are the Pressure Groups? Discuss their characteristics and various kinds of Pressure Groups working in India.

Unit - II

3. Describe the composition, function of Election Commission in India.
4. What is the meaning of Political participation? Discuss the reasons of low level of Political participation in India.

Unit - III

5. How does Religion effect the Indian Politics.
6. Define Regionalism. Discuss the reasons of its rise in India.

Unit - IV

7. What do you mean by Foreign Policy? Discuss the basic principles of Indian Foreign Policy.
8. Critically examine Indian Policy of Non- alignment.

Punjabi Vesion

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦਲ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

2. ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਬਾਉ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਬਾਉ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਬਾਉ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
4. ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
5. ਖੇਤਰਵਾਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
6. ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਉਭਰਦੀ ਹੋਈਆਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
7. ਗੁੱਟ- ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
8. ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਖੇਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
9. ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ।
10. ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

Section-B

Unit - I

1. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਦਬਾਅ ਸਮੂਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਬਾਅ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Unit - II

3. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕੰਮ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

4. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਹਿ-ਭਾਗਤਾ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਹਿ-ਭਾਗਤਾ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕਰੋ।

Unit - III

5. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ?
6. ਖੇਤਰਵਾਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Unit - IV

7. ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
8. ਗੁੱਟ - ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਸਲੋਂ ਨਤੀਜਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Hindi Version

Section - A

1. भारत में एकदल की प्रधानता वाली प्रणाली की व्याख्या करें।
2. आप भारत में विद्यार्थी दबाव समूह के सम्बन्ध में क्या जानते हैं? कोई चार विद्यार्थी दबाव समूहों के नाम लिखो।
3. दबाव समूह द्वारा प्रयोग की जाने वाली कोई चार विधियाँ लिखो।
4. भारत के मुख्य चुनाव आयुक्त व अन्य चुनाव आयुक्तों के नाम लिखो।
5. क्षेत्रवाद से आपका क्या अभिप्राय है?

6. भारत की राजनीति में उभरती हुई दो मुख्य प्रवृत्तियों की व्याख्या करो।
7. गुट - निरपेक्षता की परिभाषा करें।
8. कोई चार क्षेत्रीय राजनीतिक दलों के नाम लिखो।
9. भारत में चुनाव सुधार के लिए कोई दो सुझाव लिखें।
10. भारत के राष्ट्रीय दलों के नाम लिखो।

Section - B

Unit - I

1. भारतीय दलीय प्रणाली के स्वरूप की विवेचना करो।
2. दबाव समूह किसे कहते हैं? उनकी विशेषता व विभिन्न प्रकार के दबाव समूह का वर्णन करें।

Unit - II

3. भारत के चुनाव आयोग की रचना व कार्यों की व्याख्या करें।
4. राजनीतिक सहभागिता का क्या अर्थ है? भारत में निम्न स्तर का राजनीतिक सहभागिता के लिए उत्तरदायी कारणों की विवेचना करें।

Unit - III

5. भारतीय राजनीति को धर्म किस तरह प्रभावित करता है?
6. क्षेत्रवाद की परिभाषा करें। भारत में इसके उत्पन्न होने के कारणों का वर्णन करो।

Unit - IV

7. विदेश नीति से आपका क्या अभिप्राय है? भारतीय विदेश नीति के मुख्य सिद्धांतों की व्याख्या करें।
8. भारतीय गुट - निरपेक्षता की आलोचनात्मक व्याख्या करें।

*****